

Klockorna i Skara domkyrka

Text f domkyrkovaktmästaren Ivar Andersson, död sommaren 2013

(Inskannad text från en enkel skrift Ivar gjort för flera år sedan)

Nästan dagligen hörs Skara domkyrkas klockor ljuda ut över staden och bygden omkring. De är fyra till antalet, varav storklockan hänger i norra tornet och de övriga i det södra. För att tillhöra en stiftshelgedom så är klockorna inte särskilt stora. Landets största klocka finns i Uppsala domkyrka och har en diameter av 219 cm. Den största klockan i Skara stift tillhör S:t Nicolai kyrka i Lidköping och mäter 175 cm.

Storklockan i Skaradomen har en diameter på 164 cm och den väger 2.708 kg. På större högtidsdagar ringer den tillsammans med de övriga klockorna i sammanringningen till huvudgudstjänsten. Den är också begravningsklocka och används även för den korta ringningen i anlutning till tacksägelse för de avlidna. Storklockan har följande inskription:

Psalm 50. ~5. Församlermigminaheliga, som förbundet mer achta än offer:

Psalm 150. ~ 5.6. Lofwer Herran medh klara cymbalet; lofwer honom medh wälklingande cymbalet; alt thet anda hafwer lofwe herran.

Mich. 6 cap. v. 8. Thet är tig sagt menniska, kvad godt är och hwad Herren af tig eskat;

nemliga at hålla Gudz ord och bruka kärlek och wara ödmiuk för tinom gudh;~ -- ~ ~ --

Föjande latinska inskription i översättning:

Leve konung Fredrik / Må konung Fredrik leva. cc

Denna klocka, kronan bland dess likar i stiftet, fördärvades genom en sorglig eldsvåda år 1719, men återställdes till sin forna glans år 1725. Sveriges konung var då hans höghet herr Fredrik I, landshövding herr baron Gustaf Rålamb, stiftets biskop: herr doktor Jesper Swedberg, domprost nyss avliden: magister Magnus Bredberg, nuvarande domprost: magister Andreas Unge.

Guten i Skara av Eric Näsman ifrån Stockholm Anno 1725. Kostnaden: 150 daler silvermynt bestred adelsmannen doktor Jesper Swedenborg d.y.

Nästa klocka i storleksordning, den s. k. **Söndagsklockan**, har en diameter av 138 cm och vikten är 1.566 kg. Den är intressant av den anledning att den är gjuten av Skaramästare vid namn Nils Billsten, verksam i staden åren 1741-1794. Denne mästare tillverkade under de åren drygt 100 kyrkklockor. De flesta är i bruk i Västergötland, men några har hamnat i angränsande landskap. Det gamla klockgjuteriet har fått ge namn åt två mindre gator i Skara, Nils Billstens gata och Klockgjutaregatan. Skaradomens Billstensklocka ringer en timma före huvudgudstjänsterna, den s. k. förstagångsringningen. Den ingår också i sammanringningen till samtliga gudstjänster. Klockans inskription har följande innehåll:

Guten första gången år 1725 af Eric Näsman. Omguten med tillökning i vigten år 1785 af Nils Bilisten.

Fråger efter herranom och efter hans magt, söker hans ansikte alltid.

Psalm 105...4 lfrå solens upgång alt intill nedergången vare Herrans namn lofwadt.

Psalm 113: 3.

Den tredje klockan i storleksordning är den s. k. **Onsdagsklockan**, troligen benämnd så för att den tidigare har ringt till veckogudstjänst på onsdagar. Den har tydligen varit en "lagerklocka". Vid leveransen har man glömt att ingravera namnet på den kyrka dit den var inköpt. Klockans diameter uppgår till 112 cm och den väger 838 kg. Den ringer då en halvtimma återstår till gudstjänsterna och ingår i sammanringningen. - Inskriptionen är följande:

Tillhör xxxxxx kyrka. Gjuten af c. A. Norling i

Jönköping 1876. Ringer jag till kyrkomöte. Ringer jag till ro den döde. Alltid är jag Herrans tolk. Att han samla vill sitt folk.

Den minsta av Skaradomens klockor, också benämnd **Lillklockan** eller **Bönklockan** har en diameter på 78,5 cm och väger endast 289 kg. Den kan också benämnas för Prästklockan eftersom den förr ringde då prästen anlände till gudstjänsterna. Nu har denna ringning på de flesta håll fått fastställd tidpunkt, i Skara så sent som fem minuter före sammanringningen. Lillklockan ringer då ensam några få slag samt stämmer in i sammanringningen. Den låter sin spröda klang också ljuda som inledning till vissa mindre vardagsgudstjänster. Inskriptionen på klockan är:

Helig Helig Helig är Herren Zebaot. Es. 12 ~ 5. Lofsiunger Herranom ty han hafwer härliga bewist sig. Theta ware kunnigt i alla land.

Guten i Skara Anno 1727 af Eric Näsman ifrån Stockholm.

Saliga äro the som höra Gudz ord och giöma thet. Luc. J J. v: 28. Mag: Martino Lidtgeen. Oeconomi templi (i översättn. domkyrkosyssloman).

Helgmålsringningen i Skaradomen har en vacker och kanske inte så vanlig utformning. Inledningsvis ringer en klocka i taget några få slag. En större klocka börjar och växlar sedan med de mindre. Dessa ringer slutligen gemensamt några minuter. Är det aftonen före storhelg stämmer även Storklockan in. Seden att ringa vid kyrkvigslar är ganska ny i Skara och sker endast efter önskemål. Begravningsringning sker som inledning och avslutning på akten.

Fram till 1951 ringdes Skaradomens klockor manuellt. Vid de tillfällen då samtliga klockor skulle ljuda krävdes inte mindre än fem ringare, eftersom Storklockan krävde två ringare. Ringningsmaskinerna manövereras från kyrkorummet. Ljudluckorna öppnar automatiskt under pågående ringning.

Stundom hör man människor, som känner sig störda av klockringning. För närboende i en tät-ort, där det är mycket ringningar, kan det kanske vara så. Men har man den rätta inställningen till klockornas ljud och dess budskap, bt:-inte.-~~ ning betraktas som olägenhet.

Källor:

L. M. Holmbäck: Klockor och klockringning.

Harald Wideen: Nils Billsten - Klockgjutare i Skara.